

polovice od sedanjih stanovavcov s potrebnim živežem preskerbeti; ampak le samo terdim, da naši kmetje bi mogli svoje polje z večji modrostjo obdelovati, ako nočejo kmalo lakote terpeti. Oni bi se mogli tistih koristnih ukov poslužiti, ktere jih zvedeni možje v pridnim in umnim obdelovanju polja učijo; pa naši kmetje so tako čudni, da svojeglavno vse novine zaničujejo, se terdo starih šeg derže, in kdor jih kaj koristniga uči, se mu posmehujejo in družiga ne storé, kakor de stare čase hvalijo in zoper sedanje tožijo. Tudi je po Tominskem še dovolj neobdelaniga sveta, in lahko bi jo sprical, de ga se tretji del zapušeniga leži. K čemu tedej lepe doline sémertje v nemar pušati, po kterih bi lahko dobro sadje cvetelo in žlahno senó rastlo? K čemu so živini tisti sončni zavodi, po kterih pod brinjem le nepično resje rumeni? — Sej bi se lahko tamkaj detelja kosila in tudi pšenica žela. Ako bi naši kmetje slehernimu svoj kos pašine v last odločili — kar so vender po nekterih vaséh že storili — bi zamogel vsak lepši prostor svojiga déla v njive in travnike spreobrniti; bi si zamogel več klaje pridobiti in paše bi še vender imel zadosti; tudi bi bil v stanu si lepih gojzdov zarediti, iz kterih bi se dal enkrat marsikter goldinar zaslužiti.

Drugi vzrok stiske našiga kmeta so mnogoteri nepotrebni potroški, ktere si razun drugih on sam naloži. In med te štejem prvič: prevelike jutrine ali dote, ki jih naš kmet svojim sinam in hčeram oblubi. On ne pomisli, de druga je obetati, druga pa plačati. Rado se godí, de, ko se zet v danih obljubah goljufaniga vidi, kmalo začne s svojo ženo prepír; ta prepír se potem med tastam in zetam v družinsko sovražstvo zredí, in se zadnjič v nesrečno pravdo zlije, h kateri je Tominski kmet po natori že nagnjen. Taka pravda vgasne večidel še le čez deset lét, kadar sta se že obadva dobro bokala privadila, in si veliko dolga na glavo naložila. — Med take svojovoljne davke drugič štejem tiste denarje, ktere Tominski kmet boginji Sreči v tempeljnu lotrije daruje. Žalostno je, kakošna norost do igre v lotrije se je našiga kmeta polastila! Veseli ga domá brez zabele in solí jedí vživati, samo de zaupljivo pričakuje od perviga igranja svojo zaželjeno številko, in če ničla pride — že íše svoj zaup drugikrat, tretjikrat i. t. d. In tako se godí, de stava stavi roko podaja, in kmetu hišni vogel spodnika.

Tretji vzrok stiske našiga kmeta so nasiljene potrebe, od kterih njegovim predniki niso nič vedili. Te obstoje v obleki kupljeni, in v pijači nepotrebni. Nekadaj so si tominski kmetje obleko domá pridelovali; ovca jim je dala terdno sukno za prustof; po njivah jim je rastlo predivo za platno; zdej pa se našim gorjanam po štiri goldinarje kupljeno sukno še preborno zdi, in pavolnate srajce jim po germih robida vsak dan iz pleč terga. Posebno ženski spol noče od domačih oblačil celó nič več slišati, ampak se le nad pošterkanimi in zabavdanimi kupljenimi pajčevnami raduje. Če sedanjiga Tominskiga kmeta z nekdanjim primeriš, se razločik tak kaže, de je vprašati treba, ali je sedanji nekdanjiga resnično vnuk. — Pa to ni še zadosti. Tudi za pijačo naši kmetje dovelj denarja zaveržejo, in sicer za žganje, kmetice pa so začele kavo si špogati. Pozabile so stariga prigovora: „Kjer pri kmetu kava po kuhnji diši, streha gori.“ Za take pijače, ktere so naši očaki komej po imenu poznali, kolikanj pinj masla gré iz hiše?!

Četerti vzrok siromaštva našiga kmeta je pomanjkanje lepih pot ali vsaj voznih cestá po Tominskem. Ni ga nobeniga kantona, kar jih poznam, tako slabo postreženiga s poti, kakor je ravno naš Tominski. Iz Tomina v Cirknje, ki ste prvi vasi našiga kantona, in med kterima skorej vés drugi Tominski svet leži, se komej in z veliko nevarnostjo prazen vozič pripelje. Zatorej se godí, de naš kmet svoje pridelke težko na

prodaj spravi, in jih le dober kup mora prodajati, kér večidel po poti poskodovani na terg pridejo, kar se posebno s sadjem godí. Kar pa naš kmet sam na tergu kupi, le z veliko silo in polslabši domú privleče. Zraven tega se po tacih gerdih klancih tudi živina neizrečeno terpinči, de večkrat ob življenje pride, kar marsiktera skušnja uči.

Peti vzrok stiske Tominskiga kmeta bi se lahko tudi imenovala slabe létine, ki so poredama bile; — ali slabih létin odvértiti ne stoji v móči človeka, torej podam le perve štiri dragim Tomincam v premišljevanje, s serčnim vošlam, de bi se popravilo, odvértilo in zatérlo, kar koli se da odvértiti, popraviti, ali zatréti.

F. J. Cafov.

Zahvala Novicam za zelno stiskav-nico.

Naše ženice na Krasu kakor na Teržaškem ne morejo dovelj prehvaliti zelne stiskavnice, izrisane v 47. listu IV. tečaja Novíc, ktera jim je odvzela težavno prekladanje kamnja per zelnih kadéh, kjer so do zdej toliko terpele; zato pa tudi pravijo: Bog mu daj dobro, ki jo je znašel, to je vender veliko polajšanje! — Ta znajdba se je razširila po Teržaškem in po Krasu; v Terstu dela imenovane stiskavnice (preše) Janez Majnič v Doganskih ulicah, blizo rudečiga mosta, ktere práv dobro služijo, in se lahko vidijo v Barkoli v farovžu, kakor tudi pri J. M. Pertotu v hiši 36; tudi na Krasu pri Mihatu Rebcu, v Berstovici v Povirski fari pod Sesanskim kantonam. Takošne stiskavnice izdeljuje tudi Matevž Stebel v malim Repniku v Sesanskim kantonu, in sicer dober kup: po 2, 3 ali 4 gold. z vsim okovanjem vred.

Ta stiskavnica pa ni le samo, zelno kislino ohraniti, vse hvale vredna, temuč je tudi stiskati vinske tropine, práv koristna in pripravna, posebno pri ubogih kmetih po Istri, na Teržaškem, po Krasu, na Goriskim in povsod, kjer se vino prideluje. Bolj ubožni kmetje, ki imajo nizke hrane ali kleti, v kterih večidel vse svoje pridelke spravljajo, povžijejo tudi do bendime (tergatve) svojo kislino in napravijo takošne shrambe za vino; taki bi si tudi zelno stiskavnico za vinske tropine stiskati z velikim pridam napravili. Kér je po več krajih navada, de grozdje z nogami v čudrah, v badnjih ali kadéh mestijo; in kér je veliko tacih, ki ne spametno z vinam ravna, kakor v Istri, de ga pustijo toliko časa s tropinami, de jim zagori, de se zgorej tropine posušijo, in se vse skupej spridi, de po tem zgorej suhe tropine poberó, in jih proč veržejo, iz mokrih pa žonto, škavec ali vin piccolo napravljajo, si s takim ravnanjem še večí škodo naključijo, kér jo včasí tudi med vino blodijo in takó vse skupej pokazijo, de poblinjena vina prodati ne morejo, akoravno ga vinokupcam s sledečimi besedami ponujajo: „Ma la sa, qua non cè miga aqua dentro“ to je: tukej ni vode vmes. Kupec pa si misli: Ecco fabula in lupo, to je: kdor se izgovarja, brez de bi tožen bil, se sam toži, de je kriv. (Konec sledi.)

Obertniška družba.

V obertniško družbo sta vnovič pristopila:

Gosp. P. Ildefonz Šmidt, kapitulár reda benediktinarskiga v Kremsminstru in sadaj kaplan v Eberstalcelju v zgornjim Estrajhu — rojen Krajnc in iskren rodoljub.

Gospod Rebic Jernej, c. k. fajmošter podfare v Barkoli na Teržaškem, neutrudljiv podpornik vsih občnokoristnih naprav.

Dopis iz Kolovrata.

V Kolovratu je nekdanjim kmetovavcam mogla sadjoreja zlo pri sercu biti. Oni so svojim mlajšim kaj

boljšiga zapustili, kakor okrogli denar, ki rad spodleti, dovelj zlahtniga drevja, ki gotovo bogastvo rodi. — Zdej tukajšnji kmetovavci sadja prodajajo vsako rodovitno léto okoli 200 goldinarjev, nekteri še čez; za domačo rabo si ga pa tudi dovelj prihranijo. Zato so Kolovraški kmetovavci tudi sploh bogati ljudje. — Pretečeno jesen, ko je lepiga sadja toliko po vsih vertih ležalo, pride nek kmetovavec h gospod-fajmoštru, de naj pridejo z vozom po hruške in jabelka, in ko ga vprašajo, koliko bo imeti hotel za to sadje, odgovori blagi kmet: Eno s. mašo bojo brali za moje sprednike, ki so mi toliko drevja nasadili. — Marsikrat, ko k bolnikom grém in z žalostjo vertno drevje nikoli obrezano, z debelim maham obrašeno, z gosencnimi zalegami opletено ogle-dujem, in nikjer nič mladiga drevja ne vidim, vprašam kmete: ali bojo tudi vas vaši mlajši kdaj v grobu blagoslovili? i. t. d. — O de bi kmetovavcem povsod ljube Novice vender v serce segle, ki sadjorejo, to še ne dovelj spoznano bogastvo, toliko priporočujejo! Ali kaj — tukajšnji kmetovavci brati ne umejo. Bog blagoslovi naše terdno zaupanje, de bo naša šolska mladost o veliki nōči že lepo brati, in Novice prebirati začela! Potem bom precej, ljube Novice! z 6. tečajem šolarčke sam oskerbel, de vas bojo poznali, in z veseljem prebirali. Tako vam bo drugo léto marsikter šolar te fare gotovo sam roko podal.

A. J.

Vesel dan v Javorji na Dolenskim.

Predposlednjo pustno nedeljo (27. svečana) je v Javorji na Dolenskim med Šent-Vidom in Šmartnam Miklavž Lamberger po domače Dulhar iz Cerovca, spomin 52. léta svojiga zakona z Mico Gregorčičevo (s svojo tretjo ženo) práv praznično obhajal. Ganljivo je bilo viditi blizo 90 lét stariga moža s svojo 80 lét staro ženico pri prvi mašiv. obhajilo še enkrat v cerkvi prejeti, kér popred že 2 léti ni mogel v cerkev priti, — ob desetih pa, ko so gosp. Artel, kaplan iz Šent-Vida službo Božjo imeli, sta starčka 52létni spomin svojiga zakona slovesno obhajala v sredi imenitnih svatov, namreč gosp. J. Deva, c. k. kantonskiga sodnika, in njegove gospé, — gosp. Fr. Ivanca, grunt-niga gospoda, in njegove gospé, in pa Wagenspergovih gospodičin iz bližnje grajšine. Gosp. Ivanc, ki so že poprej velik dobrotnik Dulharju bili in ki so tudi to veselico sprožili, so bili hišni oče starša, njih gospá pa hišna mati. Práv židane volje smo bili! — Dulhar živi s svojo ženo v revnim stanu, in solzé hvaležnosti sim ga vidil prelivati za prejete dobrote, ktere so mu tudi oskerbniki revnih v stari Šent-Vidški fari pretečeno léto delili, kér Javorje nima ne nar manjšiga prihodka za reveže. — De bi pač stare fare povsod na novo napravljene lokalije se tudi v tem milostljivo ozirale! De bi se še kak dobrotnik najdel, kakor je bil rajni kupec Dežman, ki je obilno milošnje po deželi razdelil!

A. R.

Drugo gostovanje s konjskim mesom v Ljubljani.

Pustni pondelj zvečer je bila v neki gostivnici v Ljubljani druga pojedina konjskiga mesa, h kateri smo bili tudi mi povabljeni. Lep kosic mesa je bil, ki smo ga zopet iz Šosperka dobili po 5 kraje. funt z vožnino vred. Pred našimi očmi je na mizi gostivnice nek gospod, mojster kuharske umetnosti, meso na drobne kosce zrezal in ga dobro osolil. Potem je podkuril z vinskim cvetam pod plehasto pokrito posodo, v kateri je po primeri mesa prvič špěha razstopil, v špěhu je čebulo zaruménil, in potem s turškim pōpram vred meso v posodo djal in jo s pokrovom pokril. Ni četertinka ure minula, in

že se je začelo v posodi meso čmariti, de je bilo vese-lje slišati. Zdej je naš mojster pokrov odkril in meso še enkrat dobro pomešal, ktero je bilo čez pol ure go-tovo. Obilno dobriga soka se je iz mesa izverlo, kterimu je zvrétega (zarostaniga) krompirja pridjal in potem z mesam vred v skledi zbranim gostam na mizo postavil. Sto goldinarjev stavimo na en krajcar — de ni nihče v stanu takó napravljeniga konjskiga mesa od govejiga (Golasch-Fleisch) razločiti! Tudi v podobi prašól (Rost-braten) smo ga pokusili — in zopet sto goldinarjev stavimo na en krajcar, de tudi tako napravljeniga konjskiga mesa bi ne bil nihče od govejiga razločil. Tako dobro je. — Pri ti priliki smo se pač vživo spom-nili: kolikanj praznih in krivih misel je še na svetu, ktere le samo skušnja razjasni in pregnati zamore! Taka je bila tudi s konjskim mesom, kteriga so ljudje dosihmal zaničevali, brez de bi mogli kaj družiga od-govoriti, kakor: de ga njih očetje niso jedli.

Čujte, čujte, kaj žganje dela!

Mlada ženka se je undan, iz Marburga gredé, žganjice napila, kér ji je, kakor je rékla, vince predrago; — domú pridši vsa omotena obleži ter se več ne pre-budi! Zapustila je možá mladiga in več otročičev — in pred časom je mogla v požrtnosti umreti. — Čujte, čujte, kaj žganje dela!

O. C.

Zahvala.

Visokočastiti, in zlo dobrotljivi Gospod! Práv lepo se Vam zahvalimo vsi, učenci in učenke, de ste nam poslali bukvic s tolikanj lepimi nanki, pa še s podobami ozaljšanih, ki se jim pravi: „Terpinčenje žival.“ Trije in petdeset nas je že dobilo te bukvice, vsm drugim pa so obljubljene, de bodo le še nekoliko bolje znali brati. Vidili smo ravno undan, kako neusmiljeno je nekdo s teletam delal, ki ga je gnal; zlo se nam je živálica smilila, in precej smo se spomnili, kako se je unima neusmiljenežima nekda vtépalo, ki sta s teleti, ki sta jih peljala, gerdo ravnala, kakor je v Vaših bukvi-cah pisano in zrisano. Za to pa Vam, Ljubljanski dobri Gospod! obljubimo, vsi učenci in učenke, de bomo z živino vselej lepó ravnali, pa tudi druge bomo od ter-pinčenja odvrčevali. Priložnosti bomo k temu dovelj imeli, zakaj nič ne mara, de jih bo več zmed nas voz-načev, kakor so naši očetje, in tū bomo pokazali, de smo se iz Vaših lepih bukvic res kej dobriga naučili. Bog Vas blagoslovi za lepi dar!

Horjulski šolarji. *)

*) Tudi v Horjulu sta napravila lani gosp. fajmošter in gosp. kaplan šolo. Gosp. kaplan so sami učitelj v ti šoli, ktero Horjulska mladost z velikim veseljem obiskuje, zatorej smo ji v dar njene pridnosti poslali bukvice zofer terpinčenje žival. Bog živi take gospode, ki — brez dolgočasnih ovin-kov — po deželi šole napravljajo: Vredništvo.

Današnjimu listu je pridjana 2. pōla „Zlate Vasi.“

Žitni kup. (Srednja cena).	V Ljubljani		V Krajnji	
	11. Sušca.		6. Sušca.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače	2	22	2	22
1 » » banaške	2	29	2	23
1 » » Turšice.....	1	33	1	48
1 » » Soršice.....	—	—	1	54
1 » » Rēži.....	1	48	1	50
1 » » Ječmena.....	1	36	1	36
1 » » Prosa.....	1	47	1	50
1 » » Ajde.....	1	32	1	28
1 » » Ovsá.....	—	57	—	54